

PRACA Z TEKSTEM SPECJALISTYCZNYM – WSKAZÓWKI PRAKTYCZNE

Praca z tekstem specjalistycznym stanowi nieodłączny element zajęć językowych prowadzonych na uczelni. Studenci matematyki oczekują, że nauczymy ich wyrażania w językach obcych pojęć matematycznych, socjologowie – analizy przeprowadzanych ankiet, a biolodzy – wyrażen z zakresu inżynierii genetycznej. Zadanie, któremu musimy sprostać, nie jest łatwe, ale przyniesiony na zajęcia tekst specjalistyczny nieodmiennie wywołuje błysk zainteresowania w oku studentów, czekających tylko na odejście od monotonii podręcznika.

Celem ćwiczeń opisanych w tym artykule jest pogłębienie znajomości słownictwa z danej dziedziny i ćwiczenie tłumaczenia z języka angielskiego na język polski tekstów specjalistycznych. Poziom grup może się wahać od B1 do B2.

Niewątpliwie gwarancją sukcesu jest dokonanie właściwego wyboru tekstu. Powinien on być zgodny z zainteresowaniami studentów i poziomem znajomości języka. Nie może być również zbyt długi, ponieważ nie możemy poświęcić pracy z tekstem specjalistycznym zbyt wielu godzin w semestrze.

Jeżeli już uda nam się pokonać tę pierwszą trudność, stajemy przed następnym dylematem, a mianowicie, co z takim tekstem zrobić, aby zajęcia były atrakcyjne i przygotowywały do egzaminu, gdyż samo tłumaczenie byłoby zbyt monotonne.

Chciałabym przedstawić pięć sposobów przygotowania tekstów specjalistycznych, które sprawdziłam w praktyce zawodowej. Mogą się one wydawać trochę pracochłonne, ale raz przygotowane mogą być użyte wielokrotnie.

I technika

- Po wybraniu tekstu dzielimy go na części, tak aby jedna strona stanowiła mniej więcej całość.
- Z pierwszej części usuwamy słowa lub wyrażenia, które są nowe dla studentów i wypisujemy je pod tekstem razem z objaśnieniem znaczenia. Najprościej jest przepisać tę część, usuwając wybrane słowa. Zadaniem studentów jest dopasowanie słów do odpowiednich luk. Można dopisać jedno lub dwa słowa,

które nie występowały w tekście, tak aby liczba słów objaśnionych nie była identyczna z liczbą luk.

- Drugą część można powiększyć i następnie korektorem usunąć takie słowa, jak przymyki, kolokacje lub wyrażenia frazeologiczne, wzorując się na typowych ćwiczeniach przygotowujących do egzaminu FC. Jeśli ta część tekstu jest zbyt długa, można przygotować tylko niewielki wycinek, a pozostałą część, po przeczytaniu na zajęciach, studenci mogą przygotować w ten sam sposób samodzielnie, jako zadanie domowe. Muszą przepisać wybrany kawałek z lukami na osobnych kartkach papieru, co pozwoli na sprawdzenie na następnych zajęciach, czy są w stanie wypełnić luki bez pomocy tekstu.
- Trzecia część stanowi podstawę ćwiczenia umiejętności tworzenia słów. W tym celu usuwamy korektorem poszczególne słowa, a w linijce obok ręcznie piszemy np. przymiotnik, jeśli w tekście jest przysłówek lub rzeczownik w miejsce czasownika itd. Zadaniem studentów jest utworzenie poprawnych, pasujących do tekstu słów.
- Czwarta część może posłużyć za proste ćwiczenie na tłumaczenie, do którego należy przygotować parę sprawdzających pytań.

II technika

- Po rozdaniu tekstu dzielimy studentów na grupy, którym wyznaczamy niewielki fragment do tłumaczenia, z pomocą słownika i prowadzącego zajęcia.
- W domu przepisujemy na twardych kartonikach zdania, wyjęte z różnych części tekstu, ale bez zakończenia. Rozdajemy je studentom, którzy muszą odnaleźć zdanie, przeczytać je głośno razem z zakończeniem, a grupa, która tłumaczyła fragment, z którego pochodzi zdanie, musi je głośno przetłumaczyć. W ten sposób studenci, mimo że zajmowali się tłumaczeniem tylko niewielkiego fragmentu tekstu, czytają całość po wielokroć i zaznajamiają się z poprawnym tłumaczeniem.

III technika

- Kserujemy tekst w odpowiedniej liczbie, po uprzednim usunięciu wybranych słów. Studenci zostają podzieleni na trzy grupy: pierwsza dostaje tekst z usuniętymi przymiokami, druga z usuniętymi odpowiednimi czasownikami i trzecia dostaje tekst bez przymiotników i przysłówków.
- W pierwszym etapie studenci mają wypełnić luki, pracując w grupach, a prowadzący zajęcia służy pomocą, radą i wyjaśnieniami.
- Po wykonaniu zadania każda grupa wybiera lektora, który odczytuje tekst z wypełnionymi lukami, które mogą zawierać inne słowa niż tekst oryginalny.

Podczas tego pierwszego czytania pozostałe dwie grupy starają się wprowadzić poprawki do swoich tekstów, ponieważ słyszą poprawną wersję. Następnie druga grupa odczytuje tekst, tak aby i pierwsza grupa miała szansę poprawki. Czytanie trzeciej grupy jest czytaniem końcowym, w czasie którego pozostałe dwie grupy mogą przerywać lektorowi, pytając się o fragmenty, które w jakiś sposób umknęły ich uwadze, tak aby uzyskać końcowy, idealny produkt.

IV technika

- Studenci otrzymują jeden tekst, który jest podzielony na cztery lub pięć wyraźnych fragmentów. Zostają podzieleni na grupy i każda z grup ma za zadanie przetłumaczyć tylko jeden fragment przy użyciu słownika lub zadając pytania prowadzącemu zajęcia. Następnie prezentują gotowe tłumaczenia.
- W czasie następnego spotkania studenci są proszeni o utworzenie dokładnie takich samych grup i o niewyjmowanie swoich tekstów, a w zamian dostają ten sam tekst, ale pocięty na linijki. Ważne jest to, aby grupa, która tłumaczyła dany fragment, teraz dostała zupełnie inny.
- Po ułożeniu całości powoływany jest ekspert z grupy, która w czasie poprzednich zajęć tłumaczyła dany fragment, aby sprawdził poprawność ułożenia tekstu i w czasie głośnego czytania czuwał nad poprawnością wymowy.
- Trzecim etapem jest układanie przez studentów od trzech do pięciu pytań na osobnej kartce i przesłanie ich do grupy, która ani tego fragmentu nie tłumaczyła, ani nie układała. Pytania należy skontrolować pod względem poprawności gramatycznej i możliwości udzielenia odpowiedzi bez uciekania się do tekstu. Grupa udziela odpowiedzi na pytania, a ich poprawność jest teraz kontrolowana przez dwóch ekspertów (z grupy, która tłumaczyła, i z grupy, która układała).

W wyniku tak przeprowadzonych zajęć opanowanie tekstu przez studentów jest na ogół całkiem dobre.

V technika

Po przerobieniu tekstu należy wybrać i wypisać takie słowa, wyrażenia lub zwroty, o których wiemy, że są dla studentów nowe lub mogą sprawiać im trudność. Należy je wypisać na twardych kartonikach (co daje możliwość wielokrotnego użycia) lub stworzyć sobie wersję komputerową, którą można wydrukować i pociąć. Zajęcia te najlepiej przeprowadzić w parach. Każda para dostaje co najmniej po trzy wyrażenia. Zadania, które studenci mogą wykonać, to:

- a) odnaleźć słowo w tekście i odczytać ten fragment;

- b) umieścić w kątach sali nagłówki: PRZYMIOTNIKI, PRZYSŁÓWKI, CZASOWNIKI, RZECZOWNIKI, INNE, gdzie studenci muszą położyć swoje karteczki (element ruchu);
- c) ułożyć własne zdania;
- d) ułożyć słowa w kolejności alfabetycznej;
- e) gra w łańcuszek;
- f) głuchy telefon;
- g) kalambury.

Na zakończenie można zebrać wszystkie karteczki i sprawdzić, w jakim stopniu zostały opanowane nowe słowa.

Po użyciu którejkolwiek z podanych wyżej technik można sprawdzić opanowanie nowych słów, zwrotów czy też faktów. Forma testu zależy od inwencji prowadzącego zajęcia i czasu, który może poświęcić.

Wbrew pozorom przygotowanie w ten sposób tekstu specjalistycznego nie zajmuje aż tak wiele czasu, jakby się to mogło wydawać. Studenci mają dodatkową motywację w postaci przygotowania się do egzaminu, poznania słownictwa, które przyda im się w ich późniejszej pracy, czy nawet w przygotowaniu pracy licencjackiej lub magisterskiej. Uczenie tłumaczenia literatury specjalistycznej jest bardzo ważne nie tylko dlatego, że jest to wymagane na egzaminach, lecz przede wszystkim z uwagi na możliwość wykorzystania tej umiejętności w przyszłej pracy zawodowej.

Bibliografia

- Greenhalgh T., 1994. *Environment Today*. London: Longman.
- Harmer J., 2001. *The Practice of English Language Teaching*. Harlow: Pearson Education Limited.